

Programes Educatius 2017 2018

La gran revetlla del MACBA en família! 10 de juny del 2017 © Miquel Coll

Pablo Martínez Cap de programes del MACBA

«Entenem que l'educació és l'espai idoni per pensar, imaginar-se i atrevir-se a encetar processos d'invenió transformadora i apostar per una imaginació poètica, política i pedagògica oberta al joc, l'error i l'experimentació que enriqueixi la vida col·lectiva.»

Si la pregunta pel sentit de l'educació és pertinent, en moments com l'actual és encara més urgent. I és així perquè ara s'ha estès una noció de l'educació al servei de la productivitat i l'eficiència. En el cas del museu, a més, cal sumar a aquesta pregunta la que es refereix a la potencialitat de l'art en la configuració de l'experiència. Per això, val la pena recordar aquella frase de Hannah Arendt quan afirmava que «l'educació és el punt en el qual decidim si estimem prou el món per assumir-ne la responsabilitat». En la nostra preocupació pel món que habitem, entenem que l'educació és l'espai idoni per pensar, imaginar-se i atrevir-se a encetar processos d'invenió transformadora i apostar per una imaginació poètica, política i pedagògica oberta al joc, l'error i l'experimentació que enriqueixi la vida col·lectiva.

Des d'aquesta singularitat que ens dona el museu i l'experiència de l'art, hem traçat diversos eixos d'investigació que es desplegaran en aquest curs i que s'ampliaran en el futur a altres programacions i col·laboracions. Aquestes línies articulen els capítols d'aquest quadern i són: la Col·lecció com a espai d'investigació i experimentació, que permet desbordar les lògiques d'un autor o una obra i buscar les maneres col·lectives i els relats ficticials que aquesta genera com a dispositiu complex; el treball amb el cos i la performance, com a pràctica de resistència davant de la concepció de l'objecte com a fetitxe, però també com a indisciplina i manera de tornar a connectar amb l'aquí i ara; l'anormalitat i raresa com a conceptes: si bé en bona part de la seva història, el museu ha actuat como un espai normalitzador des del qual es promulga el cànon i la norma, volem rastrejar allò que desestabilitza aquest mateix ordre i que construeix noves anormalitats, aquelles excepcions a les regles comunament acceptades, obrint esquerdes en aquesta realitat que determina què és normal i què no ho és; per últim, volem estimular certes pràctiques que alliberin la pedagogia, que provoquin formes diverses d'experimentar la producció de coneixement i que responguin de manera radical a les preguntes: ¿què vols aprendre?, ¿què vols ensenyar?

Incloem aquí també una sèrie de textos breus escrits per diversos col·laboradors que reflexionen sobre conceptes que ens preocupen, incentiven i estimulen per al treball actual en educació, i ho volem compartir amb tota la comunitat educativa. Pensant-hi com a dispositiu pedagògic en si mateix més que com a simple espai per a la divulgació d'un programa, Nicolás Paris ha suggerit un seguit d'exercicis susceptibles de proposar a l'aula. També s'hi incorporen algunes imatges de la Col·lecció MACBA, que estaran exposades aquesta temporada en el museu, amb la finalitat d'incentivar reflexions i relacions afectives amb les obres del nostre fons. Aquest programa és una temptativa per abordar el curs 2017-2018. Esperem la vostra companyia, entusiasme i esperit crític per començar aquests projectes i continuar-los.

Índex

Un treball amb la Col·lecció 6

- 7 A través del mirall
- 7 Sortir del quadre
- 9 *Innovació i ser innovador més enllà d'una visió neoliberal* FERNANDO HERNÁNDEZ
- 10 Desviacions a la Col·lecció Macba
- 10 En residència. Creadors als instituts de Barcelona
- 11 Grup de treball sobre la Col·lecció

Performance, cos i teatralitat 12

- 13 S'aixeca el teló. Apareix Brossa
- 13 (De) cos present

Calendari

SETEMBRE

OCTUBRE

NOVEMBRE

DESEMBRE

GENER

Infantil i primària

A través del mirall A partir del 11.10.2017 De 3r a 6è

Secundària Batxillerat Cicles Formatius

S'aixeca el teló. Apareix Brossa 02.10.2017-22.02.2018

El teu avi era un colon 02.10.2017-01.12.2017

Desviacions a la Col·lecció

Professorat

La gent parla Brossa

Aprendre a imaginar-se. Sobre pedagogies i emancipació (De) cos present 11.11.2017

Entre l'acció i l'objecte. Laboratori d'artistes 16 i 23.10.2017

Poesia Brossa 7.10.2017

El teu avi era un colon 30.09.2017

Qüestionar la normalitat

14

- 15 *Sobre unes pedagogies rares*
YERA MORENO
- 16 El teu avi era un colon
- 18 *Exercicis per a fer individualment, a l'aula,
amb amics o amb petits* NICOLÁS PARIS

Alliberar la pedagogia

20

- 21 El celobert
- 21 Amateurisme
- 22 Habitació 1418
- 22 Departament exotèric
- 23 *Notes per a una pedagogia irreverent
i delirant, o vint models per desarmar
una invitació* MONICA HOFF
- 24 Postdata. Correspondències d'artista
a l'escola
- 24 Entre l'acció i l'objecte. Laboratori d'artistes
- 25 Aprendre a imaginar-se. Sobre pedagogies
i emancipació
- 25 P2P. D'igual a igual

El museu al barri

26

- 27 Interferències sonores
- 27 Els nens del barri amb Quim Packard
- 29 *Una educació antiracista per descolonitzar
els sabers* DANIELA ORTIZ

FEBRER

MARÇ

ABRIL

MAIG

JUNY

Sortir del quadre A partir del 08.01.2018. De P4 a 2n

Postdata. Correspondències d'artista a l'escola A partir del 01.02.2018

Desviacions a la Col·lecció

(De) cos present 08.01.2018–23.03.2018 A partir de 3r

Grup de treball sobre la Col·lecció A partir de gener del 2018

P2P. D'igual a igual A partir de gener del 2018

11 i 12.12.2017

14-18.11.2017

Un treball amb la Col·lecció

UNA COL·LECCIÓ és sempre més que una suma d'objectes, d'artefactes o obres d'art. És, sens dubte, molt més que un llistat d'autors o artistes, i es compon d'afectes i històries que en construeixen la identitat. Els seus límits es defineixen en la complexa operació de selecció amb inclusions que per força són excloents. I per tant el món està fet de les restes de les col·leccions; de tot allò que, en el seu afany d'acumulació material, no han volgut reunir. Cada col·lecció és un punt de distinció de les pràctiques d'un temps i de manera inevitable té un paper fonamental en la configuració dels cànons de cada època. Les col·leccions operen com a espais de reconeixement i consagració. Per a qui les rep i estudia és un dispositiu meravellós obert a interpretacions, interaccions i activacions.

Amb aquests paràmetres iniciem un treball d'experimentació, de construcció de memòria afectiva i d'escriptura de relats entorn de les obres d'art que componen la Col·lecció del museu. Si assumim que la producció artística és una manifestació d'una singularitat que no es pot entendre si no es relaciona amb un context i moment determinats, la proposta educativa es desplegarà al voltant de tres eixos: el primer investigarà la Col·lecció de manera transversal, com a espai de construcció de relat que enllaça amb uns protocols de conservació i unes lògiques pròpies de catalogació. Per aquest motiu convida professors, educadors i artistes a formar un grup de treball que reflexioni, posi en pràctica investigacions i activi un procés prolongat en el temps, en què es pugui pensar no només sobre les obres específiques que en formen part, sinó també sobre les seves relacions amb els materials de l'arxiu i el seu potencial per a l'experimentació.

Per altra banda, es mantenen dues línies d'exploració en el treball amb estudiants d'educació infantil i primària, en les quals l'exposició es convertirà en un taller per treballar des de les estratègies artístiques desplegades en la Col·lecció. El treball se centra en l'anàlisi i la disrupció de les normes que regeixen les col·leccions i la normativitat que imposen sobre els cossos en l'espai expositiu. Per últim i com a novetat, en aquest curs escolar el MACBA participa al programa *En residència* amb Enric Farrés Duran, que desenvoluparà un projecte de llarga durada al voltant del fet de col·leccionar i arxivar amb estudiants de l'Institut Doctor Puigvert.

«Iniciem un treball d'experimentació, de construcció de memòria afectiva i d'escriptura de relats entorn de les obres d'art que componen la Col·lecció del museu.»

A través del mirall

Visita-taller a la Col·lecció

UNA BIBLIOTECA sense llibres, un quadre que és un mirall, una pel·lícula sense imatges o una pintura feta a partir de la destrucció del llenç són només algunes de les propostes artístiques que es presenten a *Col·lecció 33. Sota la superfície*. Es tracta d'una oportunitat per endinsar-nos com a alumnes de primària en els significats de veure, mirar i ocultar.

A partir de l'exploració sensorial de l'exposició i l'aproximació a algunes de les obres, pensarem com en el procés de descobrir el món cal sempre mirar dues vegades per veure. Com a novetat, en aquest curs escolar, convertirem el museu en un gran taller en el qual podrem fer un recorregut basat en microaccions; passarem per obres que exploren diversos formats i experimentarem amb les estratègies creatives dels artistes.

A través del mirall fa referència a algunes de les obres que hi haurà a l'exposició, com *Architettura dello Specchio* (1990) de Michelangelo Pistoletto o *Mirror Piece* (1965) d'Art and Language. El mirall evoca el món de fantasia de Lewis Carroll, però també el de la poeta Maria Mercè Marçal. I sobretot activa la mirada i la recerca que travessa aquests tallers, en els quals emmarcarem trossos de la realitat per donar-los nous significats en els nostres mons. Explorarem el museu i les sales d'exposició com a llocs on no només mirem i rebem coneixement, sinó com a espais flexibles i amb possibilitats creatives desconegudes.

De 3r a 6è de primària i educació especial

Dates: de l'11 d'octubre del 2017 al

22 de juny del 2018

Horari: de dilluns a divendres (excepte els dimarts), a les 9.30 h o a les 12 h

Durada de l'activitat: 2 h

Preu per grup/classe: 80 €

Sortir del quadre

Visita-taller a la Col·lecció

UNA PEDRA negra enmig de la plaça, un lilit gegant que penja de la paret, una habitació blava, una escultura de llum. El museu és un lloc diferent i estrany, però també un espai que desperta la curiositat exploradora. El joc, estratègia inevitable per a la descoberta del món, és el punt de partida que proposem per experimentar amb la dimensió emocional i afectiva de les obres exposades.

Massa sovint és el pensament el que limita les nostres possibilitats. Per això es diu que hem de sortir del quadre per veure les coses amb altres perspectives. ¿I si juguem amb l'espai i explorem amb el cos? ¿I si la visita al museu es construeix a partir de les reaccions inesperades dels nens i nenes davant de les obres? ¿I si trobem una altra manera de mirar?

El color, la pintura i la imatge (o la seva absència) són els protagonistes de la *Col·lecció 33. Sota la superfície*. Volem que aquesta visita-taller sigui un espai de suggeriments i d'experimentació, de temps no predeterminats i d'interrogacions, d'observació atenta i també de reaccions inesperades. El treball amb obres com *À chaque stencil une révolution* de Latifa Echakhch o *Untitled (Last Night)* de Félix González-Torres ens serviran per estimular respostes obertes, relacions corporals diferents a les convencionals i un interès pels llenguatges artístics contemporanis.

De P4 a 2n de primària

Dates: del 8 de gener al 22 de juny del 2018

Horari: de dilluns a divendres (excepte els dimarts), a les 9.30 h

Durada de l'activitat: 90 min

Preu per grup/classe: 80 €

À chaque stencil une révolution

2007. Latifa Echakhch. Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.

© Latifa Echakhch, 2017. Fotògraf: Rafael Vargas

L'artista ha folrat les parets amb fulls de paper de carbó de color blau fosc i els ha ruixat amb alcohol. Es tracta d'una al·lusió a la funció que va tenir el paper de carbó en els moviments revolucionaris dels seixanta que s'utilitzaven per imprimir octavetes. El títol manlleva una frase de Yasser Arafat, primer president de l'Autoritat Nacional Palestina, i fa referència a les vagues del Maig francès i a les protestes contra la guerra del Vietnam.

Innovació i ser innovador més enllà d'una visió neoliberal

Fernando Hernández és catedràtic a la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona, formador de professors, especialista en processos de canvi curricular.

ACTUALMENT la noció d'innovació i el qualificatiu innovador es fan servir com un mantra. Per això cal situar, definir i matisar de què parlem quan fem servir aquests termes, i també reflexionar sobre la ideologia i el tipus de subjecte i de societat que afavoreixen algunes de les propostes que avui circulen amb sentit normalitzador. Propostes que potser desplacen el focus del que és prioritari i «tapen» les possibilitats i necessitats de transformació de les «gramàtiques» de les institucions.

Una innovació, un procés innovador, pot ser generat per una iniciativa política d'un govern (la sisena hora a Catalunya amb el tripartit), els mercats (la consideració de l'educació com un servei i no com un dret), els moviments socials (el reconeixement de les diferències sexuals, les diferents marees), els docents (els agrupaments flexibles d'alumnes) i el món acadèmic (la proposta del docent com a investigador i generador de coneixement pedagògic). Moltes propostes innovadores han après a moure's en les fronteres entre aquests sectors.

De vegades aquests processos s'entenen com el resultat del treball d'individus excepcionals; però també com a aportacions de moviments de diferent signe molt més amplis, en algunes ocasions més pròxims al feminisme, l'ecologisme o els moviments socials, i en d'altres, al neoliberalisme o al sistema financer. Molt sovint, les innovacions progressen a través d'una sèrie d'etapes: des de la generació d'idees, passant per la creació de prototips i casos, fins a l'ampliació i la seva sostenibilitat o desaparició. En alguns casos, però, la innovació comença fent coses i després les adapta i les ajusta a la llum de l'experiència. En general, la innovació, que tracta de ser transformadora, implica una lluita contra els interessos creats, demana un «coratge contagiós» que animi altres persones a canviar, i a persistir en les idees i propostes per a les institucions.

Tot això ens porta a considerar que, quan es parla d'innovació (i de ser innovador) en qualsevol àmbit, cal tenir present les qüestions (i les agendes) ideològiques, socials i econòmiques a les quals es vincula, a més de la conjuntura en què apareix, quins són els seus promotors, el ressò que té als mitjans de comunicació i com es vehicula als seus possibles destinataris i/o beneficiaris. D'aquí ve la necessitat de pensar en termes de transformació i no només d'innovació. Perquè les institucions no estan aïllades, sinó que reflecteixen les tensions del que passa fora. Una d'aquestes tensions té a veure amb la necessitat de renovar o canviar el contracte social, per reduir les desigualtats i afavorir l'equilibri, l'assumpció de responsabilitats i la valoració d'allò que ens és «comú». Des d'aquest prisma, una proposta d'organització laboral, escolar i artística a partir de projectes pot orientar-se, com apunten Boltanski i Chiapello (2002), com una estratègia de preparació per a una modalitat de treball intermitent i depenent, dins d'una economia de la precarietat, o bé com una possibilitat per desenvolupar formes de creativitat col·lectiva dins d'una perspectiva renovada d'emancipació. Això significa que cap proposta d'innovació és neutral i que cal decidir-ne el sentit.

«En general, la innovació,
que tracta de ser
transformadora, implica
una lluita contra els
interessos creats, demana
un “coratge contagiós”.»

Desviacions a la Col·lecció MACBA

Visita a la Col·lecció

A càrrec de Jordi Ferreiro, artista i educador

EL FET de veure l'exposició en sentit contrari, prohibir mirar les imatges, aixecar la veu enmig de les sales o preguntar al personal de seguretat la seva opinió sobre les obres exposades són accions poc convencionals en un museu.

Desviacions a la Col·lecció MACBA és un programa que es planteja com a alternativa o, fins i tot, com a anomalia en relació amb el que s'espera d'una visita guiada convencional. Aquesta altra visita, dissenyada com un recorregut desviat de la Col·lecció MACBA, consisteix en una sèrie d'accions que s'escapen de les normes de comportament habitual en una institució cultural amb la intenció d'estimular diàlegs i converses diferents a través de l'ús de la performance.

La Col·lecció MACBA construeix un relat i vertebrada la identitat de la institució. Mitjançant la participació activa i aquesta sèrie de desviacions, s'altera aquest relat i es creen narratives que tenen altres punts de vista, venen d'altres geografies i donen força a altres posicions davant de les obres de l'exposició.

Quan alterem les normes, convertim la Col·lecció en un espai de relectura, conflicte i conversa, en què conflueixen diverses maneres de veure i sentir. Es tracta de replantejar el relat normatiu de la institució i desdibuixar els rols convencionals d'espectadors, educadors i artistes.

Secundària, batxillerat i cicles formatius

Dates: del 6 al 29 de novembre del 2017

i del 4 al 25 d'abril del 2018

Horari: dilluns i dimecres, a les 11 h

Durada de l'activitat: 75 min

Preu per grup/classe: 80 €

En residència. Creadors als instituts de Barcelona

Programa d'art i educació

A càrrec d'Enric Farrés Duran, artista i docent

AQUEST programa apropa l'art a l'educació, un vincle que es construeix a partir del diàleg constant entre estudiants, professors i artistes. Ens proposem com a objectiu generar contaminacions artístiques, prenent com a punt de partida la idea que l'experiència artística ha de passar per un procés de reflexió col·lectiva i d'investigació grupal. Això implica repensar els rols de les institucions educativa i museística des de dins i des de fora, desescolaritzar les relacions de poder i treballar des d'una mediació investigadora.

Per a aquesta primera edició, hem proposat a l'artista Enric Farrés Duran que treballés amb els alumnes de primer d'ESO de l'Institut Doctor Puigvert de Barcelona. La seva pràctica artística ens interessa per les relacions que crea entre objectes, per la dimensió performativa que atorga als documents, perquè és un narrador d'històries en què realitat i ficció s'acaben trobant i per la seva aproximació poètica a la quotidianitat.

Se'ns convida a trobar coincidències insòlites, connexions inesperades, a explorar el revers del que ens és conegut per descobrir significats nous en què res és el que sembla. Proposa construccions i ficcions que es materialitzen en recorreguts, instal·lacions, literatura i col·leccionisme. Exercicis col·lectius d'experiència directa per estimular les idees de joc, sorpresa, troballa, atzar, com a temptatives per reorganitzar el món que ens envolta de manera subjectiva.

1r d'ESO de l'Institut Dr. Puigvert

Dates: del 2 d'octubre del 2017 al 15 de juny del 2018

Gratuït, amb convocatòria anual.

En Residència. Creadors als instituts de Barcelona és un programa de l'Institut de Cultura de Barcelona i del Consorci d'Educació de Barcelona ideat en cooperació amb A Bao A Qu.

SI ENTENEM la col·lecció com a artifici, com a dispositiu de ficció, podem pensar-la també com un espai per intervenir, investigar, discernir i generar debat crític compartit. Si definim el museu com un espai artístic, podem convertir-lo en un estudi, un lloc comú per treballar sobre la incertesa i el seu caràcter d'experimentació constant.

Proposem un grup de treball i de reflexió entre docents i creadors, des del qual es puguin impulsar processos d'arqueologia al voltant de l'arxiu, la mediació en relació amb el programa expositiu i l'acció pedagògica en què el museu no s'institueixi com l'autoritat del saber, sinó a partir de la relació bidireccional que s'estableixi amb els diversos subjectes que l'habiten.

Durant aquest primer any l'objectiu principal del grup serà constituir-se per crear un projecte comú basat en el qüestionament continu de les pràctiques artístiques i educatives dins i fora del museu, dins i fora de l'aula; per donar «cos» a una comunitat amb diverses àrees de coneixement.

Treballarem a partir de conceptes que volem identificar amb la investigació dins del museu: radicalitat, pedagogies en trànsit, escriptura i educació com a pràctica estètica. Amb la imatge del pèndol com a metodologia, abordarem aquests conceptes a partir de textos, exercicis col·lectius i pràctiques corporals.

Professorat, educadors i artistes

Dates: una trobada al mes a partir del gener del 2018

Gratuït

Per formar part del grup cal posar-se en contacte amb Ariadna Miquel:
amiquel@macba.cat

Performance, cos i teatralitat

SI QUALESVOL pràctica educativa està travessada pel cos i és clau per a la configuració de l'experiència, en l'espai del museu aquesta circumstància és encara més rellevant, perquè una de les principals capacitats de l'art és l'activació de cossos i subjectivitats a través dels sentits. Per això, tot el treball educatiu en el museu parteix del desig de despertar els cossos de l'anestèsia en la qual l'abundància d'imatges i estímuls propis del projecte neoliberal ens sotmet. Per altra banda, també ens interessa pensar el cos des d'una perspectiva social, definit per una sexualitat, un gènere, una identitat, un origen i una classe. En definitiva, el cos entès com l'element central del garbuix de convencions que generen formes de conducta i inscripcions concretes en el món. Encara que la consciència de la importància del cos impregna el nostre programa, no és sinó en les pràctiques més pròximes a la performance on podem explorar de manera profunda les implicacions polítiques d'habitar-lo. Algunes performances són accions molt petites capaces de generar moments d'amable estranyesa que trenquen amb el transcurs regular del temps quotidià; d'altres, consisteixen en exercicis senzills d'observació del que passa en el nostre entorn o n'hi ha que transformen la nostra relació amb l'espai. En aquest sentit, volem pensar el museu com un lloc que mobilitza els sabers «altres», aquells que connecten amb el que és «menor»: els sabers del cos.

En aquest curs les activitats concretes que es relacionen amb la performance són: *S'aixeca el teló. Apareix Brossa* i *(De) cos present*. Les dues són aproximacions molt diferents a la pràctica performativa. Per una banda, de la mà de l'exposició *Poesia Brossa* ens apropem a la performance des de la teatralitat i el llenguatge per explorar-ne la capacitat de generar mons i, des del joc de la paraula, per donar nous significats als cossos. Part important de la potència del llenguatge rau en la manera en què transforma la realitat amb el simple acte de dir. Per altra banda, el taller *(De) cos present* convidarà els estudiants a reconèixer-se abans que res com a cossos i a dur a terme accions que en donin una nova interpretació en l'espai i en el temps. Amb això s'obren les possibilitats de pensar en les implicacions polítiques que es deriven d'un fet tan evident com és el de tenir un cos.

«Volem pensar el museu com un lloc que mobilitza els sabers “altres”, aquells que connecten amb el que és “menor”: els sabers del cos.»

S'aixeca el teló. Apareix Brossa

Visita-taller *Poesia Brossa*

A càrrec dels artistes Cris Celada, Antoni Hervàs i Marc Vives, i de Sònia Fernández Pan, comissària independent

ABANS que res Joan Brossa era un poeta. Un treballador del llenguatge que s'afanyava a buscar en l'oralitat quotidiana paraules, veus, girs i expressions que transformava en poesia. El mateix Brossa que busca la llengua en els diaris, els albarans o els rètols dels carrers; amb una poderosa capacitat de convertir el que és ordinari en una cosa extraordinària. L'exposició *Poesia Brossa*, una revisió exhaustiva del treball de l'artista des dels seus primers llibres fins a les seves últimes investigacions plàstiques, que travessen teatre, cine, música, art d'acció i tots aquells gestos amb els quals va experimentar.

Amb motiu de l'exposició, i partint d'algunes de les estratègies creatives de Joan Brossa, us proposem una visita a l'exposició per a estudiants d'educació secundària i batxillerat. És una acció en què es difuminaran els límits tradicionals entre la visita i el taller, i es generarà una activitat de qualitats brossianes. El fet d'apropar-se a les seves imatges, activar-ne les poesi- es escèniques o visitar l'exposició de manera autònoma són algunes de les propostes de l'activitat, que ens endinsarà en la trajectòria del seu treball, no només com a espectadors, sinó com a actors.

Quan alcem el teló possibilitem la representació, obrim un espai d'excepció i permetem la ficció. Desbordem la poesia visual per partir de les imatges amb la finalitat d'activar la mirada dels alumnes i amb la d'ells, també la nostra.

Secundària, batxillerat i cicles formatius

Dates: del 2 d'octubre del 2017 al 22 de febrer del 2018

Horari: dilluns, dimecres i dijous, a les 10 h

Durada de l'activitat: 2 h i 30 min

Preu per grup/classe: 80 €

Professorat

Poesia Brossa

Adreçat a professorat de primària.

Data: dissabte 7 d'octubre del 2017 de

10.30 a 13.30 h

Gratuït. Amb inscripció prèvia.

La gent parla Brossa

Dates: 11 i 12 de desembre del 2017

Horari: de 18 a 20 h

Gratuït. Amb inscripció prèvia.

a educacio@macba.cat

A càrrec de Pedro G. Romero, comissari de l'exposició *Poesia Brossa*

(De) cos present

Taller sobre cos, performance i acció

A càrrec de Marta Galán, artista-educadora, autora i directora de projectes escènics

ATURAR-SE i observar com caminen els cossos. Saltar. Aixecar-se i asseure's enmig d'una plaça. Estranyar-se de la realitat quotidiana. Convertir el que és monòton en excepcional. Prendre consciència del cos.

A partir del treball amb la performance, en *(De) cos present* desplegarem una pràctica que té com a punt de partida la presència i el present per omplir de sentit allò que s'escapa de la rutina quotidiana.

Explorarem què vol dir fer l'acció i ens centrarem en el cos que actua, flueix, és present i participa en relació amb altres cossos. Cossos que fan temps, fan espai, fan presència, fan l'acció. El punt de partida serà l'experiència del propi cos i el moviment, per viure -fent i observant-, la naturalesa de les pràctiques performatives.

El taller es proposa com una sessió de tres hores, en què explorarem les possibilitats del cos com a matèria i de l'acció com a procediment artístic. Des de diverses pràctiques i dinàmiques performatives, generarem accions, desplaçaments, treballs corporals amb l'espai, interaccions amb el museu i ens atrevirem a habitar les obres exposades mitjançant metodologies i recursos semblants als que utilitzen els artistes.

3r i 4rt d'ESO, batxillerat i cicles formatius

Dates: del 8 de gener al 23 de març del 2018

Horari: dimecres i dijous, a les 10 h

Durada de l'activitat: 3 h

Preu per grup/classe: 80 €

Professorat

Data: dissabte 11 de novembre del 2017

Horari: de 10.30 a 13.30 h

Gratuït. Amb inscripció prèvia.

Questionar la normalitat

EL MUSEU, com l'escola, ha actuat en moltes ocasions com a institució reguladora de cert ordre, en resposta a un suposat acord social en relació amb la construcció i el consens de normes. Així, l'escola ha promogut processos de normalització i disciplina, mentre que el museu ha configurat les regles del gust i ha construït el cànon. El fet de desafiar no només les normes de comportament que imposen aquestes institucions, sinó també i sobretot pensar quins són els discursos de dominació que s'amaguen en les seves pràctiques, s'ha convertit en una tasca destacada i inesgotable en les últimes dècades des de diversos fronts del pensament crític i l'activisme. Ens proposem generar no només des de la pràctica reflexiva, sinó també des de l'activitat educativa, processos que l'artista Yera Moreno denomina «pedagogies rares»: aquelles que qüestionen els rols establerts, les identitats fixes i que exploren altres formes de relació entre educadors i educands amb el saber, però també entre si.

Es tracta, en definitiva, de dur a terme una pràctica situada que obri esquerdes en allò que anomenem realitat, però que no és més que un teló pintat que respon a la nostra ideologia naturalitzada. En aquest sentit, i com afirma Daniela Ortiz, és urgent pensar en altres maneres de relacionar-se amb el saber que englobin les relacions de poder i les desigualtats essencials i les facin visibles legitimant altres coneixements i maneres de fer. I així entendrem l'educació com una pràctica d'interrupció de la normalitat, com un espai en què es genera la dissidència i es trenca d'alguna manera amb la imaginació reguladora.

Si bé és cert que aquesta interrogació sobre les normes afecta tota la pràctica de l'àrea educativa –o si més no ho pretén–, això es manifesta de manera específica en els projectes *El teu avi era un colon*, el qual, amb Daniela Ortiz i Yosjuan Piña, explora a l'escola i el museu els imaginaris de producció racista i desvela les desigualtats que assumim com a «normals» en la nostra quotidianitat; i el projecte que comencem amb l'Equipo Palomar, en què mitjançant la producció de vídeos en forma de tutoria, es prepararan una mena de «llicons d'art» que, a la manera de contranarracions, posaran en qüestió la construcció del cànon i traçaran relats en resposta als elements dominants normalitzadors del discurs de la història de l'art.

«I així entendrem l'educació com una pràctica d'interrupció de la normalitat, com un espai en què es genera la dissidència i es trenca d'alguna manera amb la imaginació reguladora.»

Yera Moreno es educadora, investigadora i artista visual. Doctora en Filosofia per la Universitat Complutense de Madrid, col·labora en diverses institucions culturals i museus en el desplegament de projectes interdisciplinaris sobre temes com el feminisme, el cos, el gènere i la sexualitat.

FA DIES QUE rumio què escriuré en aquesta pàgina, com puc explicar, definir o parlar d'unes pedagogies rares, què entenc jo per rar i, sobretot, quina legitimitat tinc (o no) per parlar-ne. No m'hi sento còmoda, i això ja em sembla un bon començament. Aquest text podria parlar de Foucault i de Judith Butler, de la performativitat del gènere, el sexe i el cos. De les apropiacions de la masculinitat i de Halberstam, de bell hooks i d'unes pedagogies radicals, d'Eve Kosofsky Sedwig, d'Ocaña, i d'un Ocaña al pati d'una escola. D'unes nenes *marimachos* ocupant la pista de futbol i fent-la seva. De més nenes que aprenen que la seva veu no se sent gaire. D'altres nens que aprenen a modelar la veu perquè se senti més i no soni gens efeminada. Podria parlar de les hores d'esbarjo. De quan vam aprendre a parlar i a aixecar la mà a classe per fer-ho. Dels permisos per anar al lavabo i l'aprenentatge sobre quins lavabos havíem de fer servir i com.

Podríem parlar d'una llarga llista d'insults que hem escoltat en aquells passadissos plens de cossos, de grasses, lletges, *maricones*, bolleres, pobres, negres. Del poder de la injúria, com diria Didier Eribon, d'aquest insult que ens produeix com a subjectes, que ens situa en el món i que esdevé un lloc des d'on podem començar a parlar, i d'aquesta (re)apropriació que coneixem tan bé els qui, de diverses maneres, som dissidents de les normalitats socials que s'imposen com a hegemòniques. De la necessitat d'existir i, al seu torn, de la consciència que aquesta existència imposa, tant si ho volem com si no, un llenguatge que ens delimita, ens defineix i normalitza. Aquest text podria parlar, també, del silenci, d'allò que no es pot dir, del que s'ha dit entre línies. I, alhora, d'aquests termes i conceptes que necessitem per existir, d'aquestes reconfiguracions simbòliques que ens fan ser, sentir i dotar de paraules el nostre desig.

Segurament aquest text hauria de parlar del desig, de com aprenem a sentir i no sentir, com ocultem el que sentim, d'aquells plaers callats que sabem que no s'han d'explicar fins que no arriba un llenguatge que els dona existència. Dels límits dels cossos, de com aprenem el que un cos pot fer o no pot fer, el que pot o no pot desitjar.

Aquest text, doncs, potser parlaria de les resistències, de les ficcions i de l'imaginar, del fet de sentir-se rara i aprendre a obtenir-ne plaer. Del fet de mirar, estranyada, la normalitat i fer-li pujar els colors a la cara. I de com tot això passa en l'espai d'una aula, un passadís, un lavabo, un col·le, un institut o una universitat, i d'escriure des de la marginalitat d'aquests llocs que hem habitat, ocupat, transitat i sentit. Que ens han fet ser qui som però també els qui podríem o voldríem ser. I és que només se m'acudeixen unes pedagogies rares si les situo des d'aquesta doble escriptura, des de l'espai del que s'ha dit i, sobretot, del que encara s'ha de dir.

«Aquest text, doncs, potser parlaria de les resistències, de les ficcions i de l'imaginar, del fet de sentir-se rara i aprendre a obtenir-ne plaer.»

El teu avi era un colon

Taller de creació antiracista

A càrrec de Daniela Ortiz, artista i Yos Piña Narváez, sociòleg activista

«Som els fills d'una il·lusió que va consistir a creure que les independències dels nostres països significaven el final de la colonització. I, en realitat, es tractava del primer acte de la descolonització. Ho veiem tant en la metròpoli com en les relacions amb les antigues colònies: la descolonització no s'ha acabat. Les bases ideològiques i culturals encara són vigents.»

Houria Bouteldja

LA HISTÒRIA és una de les eines narratives que ha mantingut durant els últims segles el poder racista colonial. És mitjançant la història, els seus textos i càtedres que la narrativa sobre processos d'invasió, persecució, explotació i mort dels pobles, comunitats i subjectes racialitzats es transforma per tal de sostenir l'estructura supremacista blanca colonial en l'actualitat.

Aquesta història escrita des del poder colonial pretén esborrar les figures i moments de resistència que ens permeten entendre el present de manera crítica. Els relats eurocèntrics invisibilitzen la relació del Centre d'Internament d'Estrangers de Barcelona amb el monument a Colom; pretenen negar el parentiu entre les Lleis d'Índies escrites en el segle XVI i l'actual Llei d'Estrangeria d'Espanya. La supremacia blanca i el racisme busquen noves formes; s'adapten per mantenir l'ordre racista colonial. I aquest se sosté en el temps juntament amb l'estàtua del rei Leopold II, es manifesta en la publicitat de les ofensivament famoses xocolates Conguitos i s'exerceix amb la deportació forçada d'una persona migrant provinent de la República Democràtica del Congo.

Ens trobem en un moment en què cal «pensar allò que hem heretat», escoltar les veus dels nostres ancestres i rescatar aquelles històries de resistències anticolonials; és el moment de reviuir les nostres memòries perseguides i considerar el temps històric i present de manera circular, com una transició temporal. Així, podrem identificar etapes històriques d'opressió i massacre colonial i com s'ha actualitzat en el present.

El teu avi era un colon proposa construir una atmosfera de (co)aprenentatge descolonial i antiracista amb dinàmiques corporals i els recursos creatius i imaginatius per esquarterar,

qüestionar i deconstruir estructures d'opressió històrica que recauen sobre els nostres cossos racialitzats. Transitarem des de l'error, amb un caminar lent, pausat, la mirada perifèrica, ganes de tornar a començar i construir les nostres pròpies temporalitats de convivència, relació, (co)aprenentatge i (co)creació. Serà un espai per dissentir, qüestionar i reconstruir el món i els cossos que habitem des del gaudi, el disbarat i la ràbia.

El taller es desenvoluparà en dues sessions, la primera a l'aula i la segona en les instal·lacions del museu, amb una dinàmica que implica el reconeixement entre els participants del lloc que ocupem en l'estructura colonial. Aquesta dinàmica implicarà l'ús i la consciència dels nostres cossos. En una segona part es faran exercicis vinculats a figures hegemòniques de la història local, com ara Cristòfor Colom, Joan Prim o Francisco Pizarro, per debatre com les resistències anticolonials les han invisibilitzat i perseguit. Utilitzarem recursos visuals per elaborar col·lectivament noves imatges, imaginaris i narratives sobre les resistències anticolonials del sud global i de les comunitats racialitzades.

El resultat del taller es materialitzarà en una publicació que inclourà algunes històries de les resistències construïdes des de la mirada dels participants. La publicació sorgirà a partir de les sessions creatives de treball, les dinàmiques dels nostres recorreguts vitals i permetrà elaborar un material didàctic que es podrà utilitzar i distribuir a l'escola mateix.

Secundària, batxillerat i cicles formatius

Dates: del 2 d'octubre a l'1 de desembre del 2017

Horari i durada de l'activitat: el taller consta de dues sessions. La primera a l'institut de 2 h; la segona al museu de 2 h i 30 min. Horaris i dies a concretar amb el centre educatiu.

Preu per grup/classe: 80 €

Professorat

Data: dissabte 30 de setembre del 2017

Horari: de 10.30 a 13.30 h

Gratuït. Amb inscripció prèvia.

Architettura dello Specchio

1990, Michelangelo Pistoletto. Collección MACBA. Dipòsit de la Generalitat de Catalunya

Cuerpo regla

¿Por qué las reglas miden 30 centímetros?

¿Qué es de 30 centímetros de largo?

Si tú ves el mundo con tus propios ojos,
valora el mundo con tu cuerpo.

Mide ambos lados de tu asiento con los pulgares.
Multiplica ambos lados para encontrar tu área de descanso.

Cuantifica el perímetro de tu área de trabajo
con tus brazos abiertos (medida que es igual a tu altura).
Calcula el espacio compartido de la mente.

Cuenta los pasos de tu lugar de trabajo o estudio a tu casa
o viceversa.
Encuentra la distancia de tus ideas.

A medida que la operación se hace más larga
las palabras se hacen más cortas.

Tu cuerpo es una regla.

Geometría colectiva

Observa a tu alrededor.

Intenta darle forma al espacio que hay entre nosotros,
lugares que se construyen
a partir de nuestro tiempo compartido.

El espacio público que existe entre nosotros...

Colecciona esos espacios
y encuentra sus posibles formas geométricas.

El modo en que nos relacionamos puede ser una forma geométrica...

Alliberar la pedagogia

UN DELS GRANS reptes d'aquest programa educatiu és trencar les lògiques tradicionals inscrites en els nostres cossos i subjectivitats en relació amb qui en sap i qui no en sap, qui aprèn i qui ha d'ensenyar. Ens mou la preocupació per distanciar-nos de qualsevol concepció que entengui l'educació de manera rígida, com una disciplina basada en tècniques i models a imitar. En aquest sentit pensem que l'experiència de l'art, encara que de vegades sembli just el contrari, pot ser molt alliberadora per la seva enorme capacitat d'estimular el conjunt dels sentits i, amb ells, la imaginació política. El nostre treball educatiu arrela en una crítica al model d'educació disciplinària i s'endinsa en les possibilitats de la pedagogia com a pràctica política i d'alliberament. Es tracta d'una pedagogia experimental –o per dir-ho d'una altra manera: una experimentació amb la pedagogia– que construeix subjectes crítics i suscita noves formes de subjectivitat política.

D'altra banda, ens interessa incidir en la dimensió comunitària, col·lectiva, que hi ha darrere de cada acció educativa, i entendre l'activació del pensament i la imaginació com a processos multidimensionals que escapen de la disjuntiva pensar/actuar i que sempre participen d'un conjunt de situacions, relacions i accions determinades. Des del museu volem aprofundir en aquesta capacitat de l'aprenentatge col·lectiu, del fet de crear un «estar amb» els altres per cultivar el pensament crític, sobretot en un moment en què es considera que el coneixement té un valor merament instrumental, és un perill o un luxe improductiu.

En aquest procés d'alliberar la pedagogia o activar una imaginació pedagògica alliberadora, ens interessa qüestionar les categories fixes en l'àmbit educatiu així com la concepció de l'aprenentatge com a acumulació de coneixement i capacitat professional. Abordem així l'organització del saber com una activitat política i desafiem un règim que explica el món sense deixar cap espai al dubte. En aquest sentit, *Postdata. Correspondències d'artista a l'escola* convida els mestres a introduir un art no domesticat a classe; sis artistes enviaran propostes d'art postal a diverses escoles: accions per fer, objectes amb els quals es pot experimentar o instruccions que cal complir, que generaran situacions fora de la lògica escolar a partir de la sorpresa, l'estranyament o la disrupció. A més, en el 2018, començarem un projecte de trobada periòdica intergeneracional per encoratjar processos pedagògics que estimulin noves formes d'aprendre i estudiar junts.

«Volem aprofundir en aquesta capacitat de l'aprenentatge col·lectiu, del fet de crear un "estar amb" els altres per cultivar el pensament crític.»

El celobert

Espai d'autoformació col·lectiva

DINS DE la línia de treball «Alliberem la pedagogia», el museu obre un espai-temps de trobada periòdica que concentra reunions públiques, tallers i converses entre veïns, nens, organitzacions, activistes locals, joves i artistes. Un espai autònom, híbrid entre la galeria independent, la placeta, l'assemblea, el portal i la xarranca.

Influït per l'educació popular i la investigació militant i pensat des de les perspectives que proposen les pràctiques feministes i antiracistes, *El celobert* pretén ser un espai intergeneracional porós a l'inesperat i flexible a les necessitats que vagin sorgint. S'obre a negociar i produir sabers que estableixin un continuïum entre qüestions polítiques, socials i econòmiques de la ciutat i la gestió dels problemes de la vida quotidiana.

El nom del projecte, subjecte a canvis posteriors a proposta dels participants, prové de la idea que el celobert és un element de l'arquitectura situat a l'interior d'un edifici, un espai central, col·lectiu però buit alhora. És una àrea comunitària que no pertany a cap vivenda en particular i que es pot fer servir per estendre la roba, posar-se al dia amb els veïns o il·luminar les habitacions interiors. És útil no només per al veïnat de l'immoble, sinó que fa de confluència entre comunitats diverses. En el cas de les escoles o d'edificis que no són habitatge, és un punt obert a l'esbarjo, la reunió i la festa.

Proposta intergeneracional

Dates: a partir del gener del 2018

Gratuït

Amateurisme

Espai de creació

L'AMATEUR és aquell que estima el que fa, o més aviat que fa el que estima sense la pretensió d'obtenir-ne cap mena de benefici econòmic o qualsevol altre tipus de rèdit. En un món assetjat per la productivitat i per la falta de temps, l'amateur apareix com una figura que es resisteix a aquestes lògiques de vida. Per altra banda, les associacions d'aficionats generen espais de convivència a partir de l'afinitat d'interessos, sovint relacionats amb les arts, sigui la pintura, les anomenades arts decoratives, el teatre o el cant.

Amb la voluntat de generar vincles amb aquestes agrupacions d'aficionats i intercanviar coneixements i pràctiques, el MACBA comença un programa centrat en el desplegament d'accions amb grups amateurs. La primera té a veure amb el projecte *Poesia Brossa*, per a la qual s'ha convidat Jorge Dutor i Guillem Mont de Palol per una banda, i Marc Vives per l'altra, perquè treballin a partir de textos del poeta amb diverses agrupacions teatrals i corals de Barcelona.

Grups amateurs

Dates: d'octubre del 2017 a febrer del 2018

Gratuït. Inscripcions a educacio@macba.cat

Habitació 1418

Espai d'acció per a joves creatius

AQUEST ESPAI és una possibilitat i un experiment. És un lloc per anar i fer-hi coses, allà on els adolescents proposen, comparteixen experiències, coneixements i inquietuds. És també un espai per treballar des dels afectes, aprendre del que és inesperat i provar diversos llenguatges artístics per explorar la creació col·lectiva.

Habitació 1418 és un punt de trobada entre *roomers* (com ells mateixos es denominen) que planteja una experiència alternativa a la institució, mitjançant la interacció amb artistes i la creació d'activitats pròpies. La intenció és arribar a joves de l'àrea metropolitana i crear un vincle amb el Raval, a la vegada que promou projectes de col·laboració amb altres espais creatius de la ciutat.

Joves de 14 a 18 anys

Dates: dissabtes a partir del 7 d'octubre del 2017

Horari: de 17 a 21 h

Gratuït

Projecte emparat pel MACBA i el CCCB

Departament exotèric

Grup d'autoformació

DEPARTAMENT EXOTÈRIC és un projecte artístic i un plantejament pedagògic adreçat a estudiants de tots els àmbits a partir dels 18 anys.

Es tracta d'un grup d'investigació resident en el museu que treballa amb la consigna: «Què vols aprendre? Què pots ensenyar?» amb un plantejament educatiu que propicia l'horitzontalitat i l'autogestió entre els participants i que crea un espai d'intercanvi de coneixements i experiències al voltant de l'art i el pensament contemporani.

El projecte consta de dues sessions mensuals que combinen xerrades, visites a diversos espais culturals, visionats i sessions amb convidats. El gestionen els mateixos participants, els quals en construeixen així la programació a partir dels seus interessos i obren la possibilitat de treballar amb preguntes i respostes alternatives a les que es troben en el context educatiu reglat.

És un espai de gestió col·lectiva en què els tres agents implicats –estudiants, artista i equip educatiu del museu– vertebraran tant la programació del projecte com el format en què es du a terme. És des d'aquesta experiència i pràctica que el departament exotèric pot ser entès com un espai d'investigació en l'àmbit educatiu.

Estudiants universitaris de qualsevol disciplina

Dates: de gener a desembre del 2018

Horari: dues tardes al mes

Gratuït. Es demana un compromís per a tot l'any.

Presentació del projecte: dimecres

11 d'octubre a les 18 h.

Convocatòria oberta de sol·licituds: del 16 d'octubre al 30 de novembre del 2017.

Requisits: cal enviar una carta de motivació a Yolanda Jolis: yjolis@macba.cat

Monica Hoff és artista, educadora i investigadora. Ha col·laborat amb el departament d'Educació del MACBA en el procés continu de pensar en qüestions com el lloc del museu, la relació amb els seus públics, les pedagogies en trànsit i els processos col·lectius d'imaginació que es generen dins de la institució.

A LA VIDA hi ha, com a mínim, cinc coses bàsiques meravelloses (____, ____, ____, ____, ____). Però l'educació no és cap d'aquestes coses.

En l'ordre natural de les coses històricament construït, l'educació ocupa l'esfera de la vida destinada a la construcció del coneixement. D'això se'n dedueix, d'acord amb les matemàtiques més elementals dissenyades per aquest mateix ordre, que on no hi ha educació no hi ha coneixement. Per sort no vivim només de les matemàtiques elementals, sinó també de poesia, trobades inesperades i aprenentatges indirectes que no identifiquem com a educatius i que produeixen canvis extraordinaris en la nostra manera de pensar, d'estimar i de ser en el món. I això, malgrat les teories, és educació.

Notes per a una pedagogia irreverent i delirant, o vint models per desarmar i una invitació

1. En l'educació, encara que pugui semblar una paradoxa, interessa el que no és educació.
2. L'educació, sigui quina sigui, no és pedagogia.
3. La pedagogia, al seu torn, o és transitòria o tampoc podrà ser pedagogia.
4. No tot el que anomenem pedagògic o educatiu és educació. Ni tot el que anomenem educació és educatiu o pedagògic.
5. La qualitat d'educatiu, malgrat les intencions que l'originen, no és garantia d'educació.
6. La paraula educació tampoc no és garantia de res. En general, és un simulacre de l'educació, no l'educació.
7. En l'educació, per ser educació, la satisfacció no es pot garantir.
8. És desobedient per naturalesa: escriu en contra seva, es posa a prova, desconfia del que pensa i del que diu, arriba a la bogeria.
9. Es tracta d'un lloc d'imaginació que corre el risc de no ser educació.
10. La imaginació, al seu torn, és insubmissa per naturalesa i no té res a veure amb la reflexió. On hi ha massa reflexió hi ha també massa reconeixement. El reconeixement és repetició. El personal que propugna «l'ordre natural de les coses» ens va ensenyar a veure el món a través de la repetició i això mata la passió de la imaginació. On no hi ha passió no hi ha res.
11. Si l'art es troba allà on aparentment no hi és, i el paper de l'educació és irregular, inexacte i imprecís, la imaginació és la que ens mostra el que encara no existeix. I això pot ser un alliberament!
12. L'educació, com l'art, és un exercici crític d'imaginació. Una ficció visionària. La realitat és una altra cosa.
13. És en la frontera difusa que separa l'art i l'educació, en què tots dos existeixen plenament. Intentar subjectar-los perquè siguin una sola cosa o compartimentar-los en blocs separats serà sempre un gran error. Molt sovint el conflicte és la millor manera –per no dir l'única– d'estar en contacte.
14. L'educació és el conflicte entre l'abans i el després, sense que hi hagi, però, cap separació temporal entre l'un i l'altre. No és un lloc per a la raó.
15. On no hi ha inestabilitat, difícilment hi haurà educació.
16. La inestabilitat, al seu torn, no és tan sols el que els altres susciten en nosaltres, sinó també, i principalment, el que fem o ens permetem viure gràcies al que els altres susciten en nosaltres.
17. L'educació és, malgrat ella mateixa, la gran oportunitat de desviar-nos de la racionalitat programàtica cap a altres maneres de relació i existència física, emocional, mental, corporal, amorosa o política; altres maneres de construir el coneixement que van més enllà de la idea que tenim sobre què és el coneixement.
18. En l'educació hi ha, com a mínim, cinc coses bàsiques meravelloses (____, ____, ____, ____, ____). Però l'educació no és cap d'aquestes coses, perquè en l'educació, com en l'art, el que interessa és el que encara no és educació.
19. De fet, la construcció de models només serveix a qui els construeix. Per tant, val més desconfiar sempre de tot. Les coses no són el que (no) aparenten ser.
20. Sempre que em demanen coses sobre educació, me les invento descaradament.

Això és una invitació.

Postdata. Correspondències d'artista a l'escola

Amb la participació dels artistes David Bestué, Cris Blanco, Luz Broto, Enric Farrés Duran, Nicolás Paris i Tere Recarens

I ¿SI TRASTOQUEM el que està establert? Només per veure què passa...

Postdata és un dispositiu d'arts mòbils inspirat en el moviment d'art postal, també anomenat *mail art* o art de correspondència. Pretén fer arribar a l'escola des del museu propostes d'artistes contemporanis. Les correspondències són obres que parteixen de la tradició del Fluxus, les arts performatives i les pràctiques site-specific, que apareixeran a l'escola per crear situacions inèdites i generar noves propostes entre alumnes i mestres.

Així, s'introdueix l'art a l'escola sense domesticar-lo i amb la intenció de generar estranyament, sorpresa, experimentació i complicitat entre alumnes i mestres. En aquest sentit, juga amb els límits, provoca incertesa i activa processos artístics i educatius que possibiliten experiències col·lectives.

Postdata és un conjunt de sis peces d'artista autònomes que es dispersen, d'una en una i de manera simultània, per vint escoles de primària durant un període de tres mesos. Cada una de les peces arriba a l'escola per correu postal i suggereix instruccions i protocols que modifiquen les accions quotidianes: formulen incògnites, enigmes i endevinalles; posen a l'abast tècniques i metodologies de l'art contemporani, i converteixen l'escola en un laboratori d'experimentació artística.

Postdata dona continuïtat a la línia de treball a les escoles de primària iniciada amb *Expressart. Museu portàtil* per situar-nos entre l'objecte i l'acció.

Primària

Dates: de l'1 de febrer al 22 de juny del 2018
Gratuït. Inscripcions a educacio@macba.cat.

Entre l'acció i l'objecte. Laboratori d'artistes

Espai d'experimentació a càrrec dels artistes Cris Blanco i Enric Farrés Duran

AQUESTA ACTIVITAT es planteja com un espai d'experimentació al voltant del projecte *Postdata. Correspondències d'artista a l'escola*, un dispositiu d'arts mòbils inspirat en el moviment d'art postal, també anomenat *mail art* o art de correspondència que pretén fer arribar propostes d'artistes contemporanis a l'escola des del museu.

Es tracta d'un laboratori que obre un espai de col·laboració entre artistes i professors per participar en els processos de creació i en la reflexió sobre la potencialitat d'introduir l'art a l'escola sense domesticar-lo. Ens situarem col·lectivament en un espai que tensa els límits, conviu amb la incertesa, la sorpresa i l'estranyament, i examina qüestions de l'art que aporten noves tècniques i metodologies d'aprenentatge a l'aula.

Després d'haver treballat l'estiu passat amb els artistes David Bestué, Luz Broto i Tere Recarens al voltant del disseny i el límit, la decisió col·lectiva o el fet de donar nous significats a la quotidianitat, en aquesta segona edició convidem Cris Blanco i Enric Farrés Duran a descol·locar-nos novament amb les seves pràctiques artístiques.

Professorat de primària

Dates: 16 i 23 d'octubre
Horari: dilluns de 18 a 21 h
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

Aprendre a imaginar-se. Sobre pedagogies i emancipació

Tallers i seminari PEI Obert

P2P. D'igual a igual

Tallers amb artistes i docents

EN EL MARC de l'àrea de *Pedagogies i emancipació* del Programa d'Estudis Independents del MACBA, aquest seminari es vol acostar al paper que té la pedagogia com a estímul d'una imaginació poètica que facilita processos d'emancipació individual i col·lectiva. En l'actual debat sobre la necessària renovació de l'escola i la introducció de noves pràctiques, es parlarà del concepte d'innovació i la seva submissió a la pressió neoliberal de l'esforç, el rendiment i la productivitat.

El seminari es compon de tres tallers simultanis que es duran a terme les tardes dels dies 14, 15 i 16 de novembre i en què participaran alumnes del PEI, educadors de museus, educadors socials, mestres i professors d'ensenyament mitjà. En aquests tallers s'abordaran qüestions relacionades amb l'escriptura com a pràctica d'elaboració poètica a l'aula amb valeria flores, el treball amb el cos i la imatge amb María Berrios i la reactivació de la memòria a partir de les aportacions d'Ivan Illitx amb Sofía Olascoaga. El seminari internacional es farà els dies 17 i 18 de novembre i, a banda de les persones mencionades, hi intervindran Marina Garcés, Pablo Martínez, el col·lectiu Microsilons, Pili Álvarez. També hi haurà una taula de debat moderada per Jordi Solé, en què es plantejaran situacions directament relacionades amb l'estat actual de l'escola a Catalunya.

Professorat

Dates: del 14 al 18 de novembre del 2017
Gratuït. Inscripcions a educació@macba.cat

AQUESTA activitat es planteja com un laboratori per reflexionar sobre el poder de l'experimentació a l'aula a partir de diverses pràctiques artístiques. És també una proposta per compartir els processos de formació del professorat amb els alumnes en un viatge d'anada i tornada de l'escola al museu. El programa es fonamenta en la idea que en qualsevol procés de transmissió es produeix una apropiació i una subversió del que s'ha rebut. En aquest sentit, el taller no pretén oferir receptes, sinó partir d'una pràctica artística per transformar-la, posar-la en comú en l'espai educatiu i retornar-la, d'una altra manera, a la resta dels docents i a l'artista.

Cada taller consta de tres parts: la primera sessió, que té lloc al MACBA, és una presa de contacte per entaular diàlegs amb l'artista convidat i dur a terme diversos exercicis, accions i desafiaments proposats per l'artista. La segona part, que el professor fa pel seu compte, té com a objectiu traslladar a l'aula les propostes explorades en el museu, per experimentar amb l'alumnat les metodologies i els continguts treballats. Aquestes propostes hauran de ser desenvolupades, reapropriades i retransmeses als alumnes, convidant-los a participar-hi, i retornades al museu al cap de dues setmanes en la tercera part del taller, una sessió en què es comenta l'experiència del centre amb el mateix artista i amb els altres docents.

Després del treball del curs passat al voltant del llenguatge amb Ignasi Aballí, Daniela Ortiz, María Salgado i Los Torreznos, en aquesta segona edició de *P2P* els tallers tindran com a fil conductor la reflexió a partir del cos i comptaran amb la participació d'artistes que aborden el tema des de perspectives molt diverses, com la performativitat, el dibuix i la dansa, entre d'altres.

Professorat

Data: a partir del gener del 2018
Horari: dimecres alterns, a les 18 h
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

El museu al barri

ELS PROCESSOS educatius no es generen de forma espontània, sinó que requereixen de complicitats i inquietuds compartides. Per això, cal establir relacions de col·laboració duradores, flexibles, tendents a l'horitzontalitat i dirigides a les comunitats i als agents propers a l'entorn del museu. A partir d'aquesta premissa, el museu actua menys com una entitat amb identitat fixa i més com un espai influït per les forces que l'envolten i determinat per les relacions amb el context.

Pensem també que la proximitat és un espai idoni per plantejar-se les realitats presents: des de qüestions migratòries, els temes vinculats amb la vivenda, el desplaçament i la lluita per diversos drets socials fins a les relacions laborals o la convivència entre cultures. El fet de treballar en un àmbit micro ens permet detectar i explorar les qüestions candents del present. Ens interessa treballar «amb» i «dins» el barri, buscant punts de trobada intergeneracionals des d'on podem estar amb altres persones i aprendre junts, com una forma d'investigació expandida en el camp de l'educació.

L'aposta d'aquest any vol reforçar el sentit de pertinença del museu al barri i aborda l'espai públic com un lloc on es produeix un aprenentatge continu i on es poden analitzar les subjectivitats, els cossos i les veus que l'habiten. Volem pensar en nous usos educatius per a la plaça, el museu i el carrer, per intervenir-los i transformar-los col·lectivament. I volem reflexionar sobre els temps compartits, el concepte de permeabilitat, i sobre el museu com un espai on es poden compartir processos allunyats del consum i la productivitat.

Comencem el projecte *Els nens del barri* amb l'artista Quim Packard, un taller extraescolar dirigit a nens i nenes del Raval de 9 a 12 anys, pensat com un lloc de llibertat i per viure experiències plurals, que no es limitin a l'espai expositiu ni vinguin determinades per l'imperatiu de la visibilitat.

D'altra banda, mantenim el programa *Apadrina el teu equipament*, però el reinventem. De la mà del col·lectiu Poderío Vital proposem el projecte *Interferències sonores*, que desborda els límits entre el dins i fora del museu i explora formes d'aprenentatge obertes i imprevisibles de construcció col·lectiva.

Aquests programes aniran acompanyats d'altres accions en què es treballarà en l'establiment de relacions amb diversos col·lectius de l'àrea, es facilitarà l'accés i l'ús dels espais del museu i es generaran activitats específiques.

«Ens interessa treballar "amb" i "dins" el barri, buscant punts de trobada intergeneracionals des d'on podem estar amb altres persones i aprendre junts, com una forma d'investigació expandida en el camp de l'educació.»

Interferències sonores

Projecte per a escoles i instituts
del barri del Raval
A càrrec del col·lectiu artístic Poderío Vital

BUSCAR ALGUN lloc entre el museu i l'aula per asseure's i observar el que ens envolta. Escoltar els sons del carrer. Parar-se enmig de la plaça i no fer res. Treballar des d'una experiència de suspensió per canviar el comportament dels cossos. Recórrer col·lectivament el barri. Compartir temps.

Amb el programa *Interferències* busquem combinar pràctica artística i educació. Volem crear activitats experimentals des de les quals s'explorin metodologies, formats múltiples d'aprenentatge en xarxa i desviacions que parteixin de la realitat. L'ecosistema educatiu que envolta el MACBA és divers i per això investiguem maneres de treballar més flexibles, arriscades i radicals, i menys estàtiques. Busquem la connexió entre els diversos instituts del barri.

Durant el curs treballarem *Interferències* sonores amb la col·laboració del col·lectiu artístic Poderío Vital, a partir d'idees com la d'escultura vibracional o la simbiosi simfònica. Pensarem en accions, com ara passejar musicalment pel museu, cantar en els racons de l'institut o investigar allò que viu sonorament en l'espai públic. Cançons i concerts que s'expandiran caminant; que es faran amb els cossos cantants i vibrants de l'alumnat.

Aquest programa es desplega dins del marc del projecte *Apadrina el teu equipament*, una iniciativa que impulsa la col·laboració entre els grans equipaments culturals i els centres educatius del Raval, amb l'objectiu de dur a terme projectes d'aula innovadors que s'adaptin a les diferents realitats de cada centre.

Poderío Vital és un projecte artístic que es mou entre les arts escèniques, la performance, l'escriptura i la composició musical. El seu treball es vincula a la presència, la saviesa del cos, l'afectivitat, el plaer, la incertesa i a les capacitats expressives i les diverses maneres de comunicar-se.

Primària

Secundària, batxillerat i cicles formatius

Dates: del 2 d'octubre de 2017 al 15 de juny del 2018

Horari: 4 sessions de 90 min, per concretar amb cada centre educatiu.

Gratuït

Els nens del barri amb Quim Packard

Taller extraescolar

AMB EL COMENÇAMENT del curs escolar desplegarem un nou espai permanent, en què els nens de 9 a 12 anys del barri podran experimentar amb un artista. Es tracta de viure una experiència col·lectiva, oberta a la imaginació i amb ganes de trencar normes.

Quim Packard és el primer artista convidat i ens proposa un taller en què el protagonisme recau en el que és desconegut, estrany, amagat i invisible. S'exploraran espai, temps i rols; es transformaran i distorsionaran. El nostre entorn esdevindrà matèria desconeguda. Ens endinsarem en les esclatxes i els racons de la nostra atmosfera habitual per alterar-ne la realitat. Obrirem dubtes i camins cap a universos nous. Com visitaria el museu un porc senglar? Hi ha mons paral·lels? És possible somiar despert? Per què els carrers no són de color rosa?

«Tip tap tip tap. Ella entra en el museu. És un gran edifici de color blanc. Sap que allà s'exposen pintures i escultures, entre altres obres. De camí ha vist un colom al carrer. "¿Poden entrar els coloms en el museu?" es pregunta. S'imagina per un moment el museu ple de coloms. Quin espectacle! Per què són grisos els coloms i no de colors com alguns dels quadres? Al museu hi veu un visitant amb un barret de cowboy. Vol preguntar-li d'on ve. Normalment no s'atreveria a parlar amb un desconegut. Però curiosament avui té la veu d'una geganta.»

Nens i nenes del barri de 9 a 12 anys

Dates: del 19 d'octubre del 2017 al 18 de maig del 2018 (excepte el 7 i 28 de desembre del 2017 i el 4 de gener, 29 de març del 2018)
Horari: cada dijous de 17 a 18.30 h (després de classe)

Gratuït. Per participar-hi cal enviar un e-mail a Yolanda Jolis: yjolis@macba.cat

Es requereix el compromís d'assistir-hi durant tot el curs escolar.

Untitled (Last Light)

1993. Félix González-Torres. Col·lecció MACBA. Fundació MACBA.
Dipòsit Brondesbury Holdings Ltd. © The Felix Gonzalez-Torres
Foundation, 2017. Fotògraf: Gasull Fotografia

Entre les instal·lacions i cortines de llums que va fer Félix González Torres en els anys noranta, *Untitled (Last Light)* destaca per la senzillesa: una única línia de llums es depenja del sostre per desplegar-se orgànicament al terra. Si bé en la tradició popular les garlandes evocuen la festa, la posada en escena de González-Torres remet a la malenconia i la mort. En aquesta, com en bona part de les seves creacions, l'al·lusió a la naturalesa efímera de la vida serveix per recordar a l'espectador els límits de la seva pròpia existència.

Una educació antiracista per descolonitzar els sabers

Daniela Ortiz és artista y col·labora amb el departament d'Educació del MACBA. Ha investigat els conceptes de nacionalitat, racialització, classe social i gènere per entendre de manera crítica les estructures d'inclusió i exclusió en la societat.

EUROPA s'ha erigit, mitjançant un treball meticulós dins el sistema de la colonialitat, en la figura d'autoritat global pel que fa als continguts educatius, així com als procediments per generar pedagogia. En aquest sentit, imposa una sola manera considerada correcta d'aprendre, una sola manera de legitimar els sabers, amb uns continguts pedagògics que fan de suport a l'eurocentrisme. És així com els espais educatius sovint esdevenen un canal més per a la construcció i reproducció de l'ordre colonial, i es generen situacions tan nocives com l'absència absoluta de la història de l'esclavitud colonial i el comerç triangular en els currículums escolars; la narrativa des de la perspectiva dels colons en relació amb el procés d'invasió d'Àfrica; el fet d'entendre l'escrit com l'únic espai legítim per a la transmissió de sabers, o de considerar Art –i ensenyar-lo com a tal– el que produeixen les minories blanques occidentalitzades, i artesanía tot allò produït pels societats i subjectes racialitzats.

És urgent pensar en altres maneres de relacionar-se amb els sabers en un context local i com l'actual, on veiem com una sèrie de discursos vinculats a la legitimitat i acceptació dels diversos sabers, pràctiques i formes de vida exerceixen un paper fonamental en la normalització i normativització del racisme. Es tracta d'un racisme que no sols es desenvolupa en el terreny dels prejudicis personals, sinó que es configura amb contundència en els marcs institucionals, i genera un sistema legal, burocràtic i discursiu que exclou i criminalitza els sabers de les comunitats migrants racialitzades procedents de les excolònies; un sistema que imposa, mitjançant el discurs de la integració, una única manera d'entendre i explicar el món; un sistema que persegueix, arresta, deporta i exerceix violència contra aquestes comunitats i alhora treballa, com diu l'amauta Aimé Césaire, per descivilitzar el qui ocupa el rol del colon, per embrutir-lo en el sentit literal de la paraula, per degradar-lo, per despertar-ne els instints més recòndits al darrere de la cobdícia, la violència i l'odi racial.

Apropar-nos a un procés de descolonització dels sabers només és possible amb una educació antiracista en què s'accepti la urgent necessitat de capgirar el mapamundi a les aules, de posar el Sud a dalt i el Nord a baix, i on els subjectes generadors de sabers no siguin només homes, blancs i europeus; una educació en la qual l'espai físic de l'aula, els murs de l'escola i les barreres curriculars no siguin sostinguts, mantinguts i reconstruïts pel poder i per al poder eurocèntric; i una pedagogia que, en les seves mateixes formes de fer, replantegi les dinàmiques en el moment de transmetre els sabers.

«Apropar-nos a un procés de descolonització dels sabers només és possible amb una educació antiracista en què s'accepti la urgent necessitat de capgirar el mapamundi a les aules.»

Presentació al professorat del projecte *Acció i teatralitats dissidents*,
3 de desembre del 2016 © Pep Herrero

Accesibilitat

En el seu compromís amb l'accessibilitat universal, el MACBA revisa de manera continuada les seves instal·lacions i els seus principis conceptuals. Incorporem la perspectiva de l'accessibilitat en els programes educatius i volem fer possible que tothom gaudeixi de les visites i participi en les experiències artístiques i estètiques que s'hi proposen. Entenem que la normalitat és que els alumnes aportin, experimentin i aprenguin des de la diversitat; per això, la programació disposa de recursos de suport per als alumnes amb necessitats específiques, així com d'activitats dissenyades per a centres d'educació especial.

Tenim recursos per afavorir la comunicació i la comprensió: intèrpret en llengua de signes, bucle magnètic, monocles i lupes, textos en braille i elements tàctils, així com un equip format per atendre la diversitat de públics. També oferim visites-tallers per a grups de primària i secundària d'escoles especials i fem accessibles els discursos i els continguts de l'actual Col·lecció.

El MACBA està adherit al programa *Apropa Cultura*. Hi col·labora amb activitats adaptades o inclusives.

El MACBA té rampes i ascensors que comuniquen les diverses plantes, lavabos adaptats i espais de repòs amb cadires plegables. També posem a la vostra disposició dues cadires de rodes que es poden sol·licitar a l'hora de concertar la visita.

Amb el suport de:

Beques escolars

Gràcies al suport de la Fundació Daniel & Nina Carasso, durant aquest curs escolar continuem donant les beques escolars adreçades a tots els nivells escolars d'ensenyament obligatori. Les beques es dirigeixen als centres d'atenció educativa preferent (CAEP) i a aquelles escoles que presenten una situació econòmica limitada i/o amb un perfil de risc d'exclusió. La beca ofereix l'accés gratuït a les activitats educatives del MACBA. Les escoles interessades podran sol·licitar plaça per correu electrònic a educacio@macba.cat.

Fundación Jesús Serra col·labora amb el MACBA per al programa *Apadrina el teu equipament*, amb l'objectiu de facilitar l'accés a la cultura i l'art contemporani a les escoles del barri del Raval.

Equip

Programes Educatius

Tonina Cerdà
Yolanda Jolis
Guillem Martí
Pablo Martínez
Ariadna Miquel
Ariadna Pons

Amb la col·laboració de

David Bestué
Cris Blanco
Luz Broto
Cris Celada
Fito Conesa
Enric Farrés Duran
Sònia Fernández Pan
Jordi Ferreiro
Marta Galán
Laura Garcia
Antoni Hervàs
Enric Lluch
Cloe Masotta
Dani Medina
Daniela Ortiz
Quim Packard
Nicolás París
Yos Piña Narváez
Júlia Ramírez Blanco
Tere Recarens
Marc Vives
Poderío Vital

Informació i reserves

educacio@macba.cat
93 412 14 13

Tant si sou una escola amb alumnes amb diversitat com si sou una escola especial, expliqueu-nos quines són les necessitats dels vostres alumnes per tal que us puguem oferir els recursos més adequats.

Subscripció newsletter

Accedeix a www.macba.cat, vés a *Registra't* i marca *Cursos i Activitats per a Professorat*. Rebràs totes les novetats dels Programes Educatius del MACBA.

